

Варфоломєєва О. А.

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
Науковий керівник: **Сторожук О. В.**, канд. екон. наук, доцент
кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Центральноукраїнський національний технічний університет м.
Кропивницький, Україна

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ: НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ

Соціальний захист населення є гарантією сталого розвитку суспільства, а його діяльність спрямована на підтримку життєзабезпечення різних соціальних категорій і груп населення. В Конституції України найвищою соціальною цінністю визначено людину, її життя, здоров'я, честь, гідність, недоторканість і безпеку. В Конституції України закріплене поняття «соціальний захист». Воно означає право на забезпечення громадян у разі втрати працездатності, або ж втрати годувальника, безробіття з незалежних від людини обставин, а також по старості та в інших випадках [1].

Основне покликання системи соціального захисту населення має свій прояв в таких функціях: економічній, політичній, соціальній, демографічній та реабілітаційній.

Економічна функція реалізується через надання матеріальної підтримки громадянам у складних життєвих обставинах (похилий вік, невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування, інвалідність, бездомність, безробіття тощо), у сприянні розвитку суспільного виробництва загалом та окремих галузей економіки, економічному зростанню, забезпеченню економічної безпеки громадян, підвищенню їх добробуту тощо.

Політична функція спрямована на зближення соціальної рівності різних верств населення, створення умов, що забезпечують гідне життя кожній людині, вона покликана стабілізувати суспільні відносини. Певно, що соціальна нерівність гальмує розвиток економіки країни, оскільки виникає соціальна ізоляція уразливих верств населення.

Соціальна функція полягає у підвищенні рівня соціальної безпеки громадян в умовах виникнення соціальних ризиків з урахуванням глобальних фінансових криз.

Демографічна функція сприяє стимулюванню зростання населення країни, відтворення здорового покоління, зростання тривалості життя громадян.

Реабілітаційна функція пов'язана із задоволенням специфічних потреб осіб похилого віку та осіб з обмеженими фізичними можливостями. Вона має свій

прояв у створенні умов, що сприяють збереженню їх правового статусу та охорони здоров'я всіх громадян.

Соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні здійснюється шляхом призначення пільг, здійснення соціальних та компенсаційних виплат, а також надання соціальних послуг (здебільшого державними або комунальними закладами системи соціального захисту). Зовсім незначна частка цих соціальних послуг надається недержавними організаціями та установами, які працюють за рахунок грантів, наданих місцевими бюджетами як фінансування діяльності з надання соціальних послуг.

В Україні сьогодні функціонують три фонди, які працюють як фінансові установи публічного права – це Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування та Фонд безробіття. З 2015 року в Україні діє Фонд соціального страхування України, який був утворений шляхом об'єднання Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві [2].

Фінансове забезпечення соціального захисту громадян має багатоканальну структуру, яка складається з коштів державного та місцевих бюджетів, державних та недержавних соціальних фондів, суб'єктів господарювання різних форм власності та добровільних (благодійних) фондів і здійснюється шляхом перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на основі соціальної солідарності, що передбачає взаємну допомогу всіх учасників системи соціального захисту. Така взаємодопомога реалізується у вигляді перерозподілу коштів між різними соціально-економічними та соціально-демографічними групами населення. Загалом, соціальні потреби уразливих верств населення в Україні задовольняються недостатньо. Високий рівень бідності в Україні, особливо серед сімей із дітьми або непрацездатними особами працездатного віку та сімей, де один із членів має інвалідність, свідчить про недостатню ефективність підтримки найбільш соціально незахищених категорій населення. Про те, що система соціального захисту в Україні не відповідає європейським стандартам, свідчить аналіз таких соціальних стандартів та нормативів, як прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія.

Для підвищення ефективності соціального захисту населення на регіональному та державному рівнях необхідна робота за наступними напрямками:

- оптимізація процесу системи управління; поліпшення кадрового
- потенціалу органів управління; навчання та підвищення кваліфікації
- фахівців по роботі з населенням; запровадження соціальної
- відповідальності бізнесу та активізація

участі роботодавців у вирішенні соціальних проблем своїх співробітників; – збільшення ефективності і якості роботи органів соціального захисту шляхом вдосконалення умов праці.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254к/96-вр>
2. Фонд соціального страхування України. Офіційний сайт. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/category/919872>